

M.K.



Αριθμός 59/2021

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
Δ' Πολιτικό Τμήμα

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές: Ειρήνη Καλού, Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου, Κωστούλα Φλουρή - Χαλεβίδου, Μαρία Τζανακάκη, Αικατερίνη Βλάχου και Ευστάθιο Νίκα, Αρεοπαγίτες.

Συνήλθε σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 6 Νοεμβρίου 2020, με την παρουσία και του Γραμματέα Αθανασίου Λιάπη, για να δικάσει μεταξύ:

Του αναιρεσείοντος: του
κατοίκου ο οποίος
εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Γεώργιο Καλτσά με δήλωση του άρθρου 242 παρ. 2 ΚΠολΔ.

Των αναιρεσιβλήτων: 1) Ανώνυμης τραπεζικής εταιρείας με την επωνυμία που
εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα, για την ίδια και ως καθολικής διαδόχου της ανώνυμης τραπεζικής εταιρείας με την επωνυμία : ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ» και δ.τ.



Σελίδα 2 της 59/2021 πολιτικής απόφασης του Αρείου Πάγου

», 2) ανώνυμης τραπεζικής εταιρείας με την επωνυμία «
» και ήδη

», που εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα και 3) ανώνυμης τραπεζικής εταιρείας με την επωνυμία
, που εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα, εκ των οποίων η 2η εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο της
που δήλωσε στο ακροατήριο την ως άνω μεταβολή της αναιρεσίβλητης εταιρείας και η 3η εκπροσωπήθηκε από την πληρεξούσια δικηγόρο της με δήλωση του άρθρου 242 παρ. 2 ΚΠολΔ, ενώ η 1η δεν παραστάθηκε.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 19-4-2012 αίτηση του ήδη αναιρεσείοντος, που κατατέθηκε στο Ειρηνοδικείο Κρωπίας. Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: οριστική του ίδιου Δικαστηρίου και 3834/2019 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Την αναίρεση της τελευταίας απόφασης ζητεί ο αναιρεσείων με την από 5-6-2019 αίτησή του.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης αυτής, με Εισηγήτρια την Αρεοπαγίτη Κωστούλα Φλουρή - Χαλεβίδου, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, παραστάθηκαν μόνο ο αναιρεσείων και οι 2η και 3η των αναιρεσιβλήτων όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο πληρεξούσιος της 2ης αναιρεσίβλητης ζήτησε την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Η Εισηγήτρια

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Κατά την διάταξη του άρθρου 576 παρ. 2 του Κ.Πολ.Δικ., αν κατά την συζήτηση της αναιρέσεως δεν εμφανισθεί ή εμφανισθεί αλλά δεν λάβει μέρος με τον τρόπο που ορίζει ο νόμος κάποιος από τους διαδίκους, ο Άρειος Πάγος ερευνά αυτεπαγγέλτως αν ο απολειπόμενος διάδικος επέσπευσε εγκύρως την συζήτηση, οπότε συζητεί την υπόθεση σαν να ήταν παρόντες οι διάδικοι, ή,

αν την συζήτηση επέσπευσε ο αντίδικος του απολειπομένου διαδίκου, οπότε εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν κλητεύθηκε νόμιμα και εμπρόθεσμα. Αν η κλήση για συζήτηση δεν επιδόθηκε νόμιμα και εμπρόθεσμα ο Άρειος Πάγος κηρύσσει απαράδεκτη την συζήτηση και η υπόθεση επαναφέρεται για συζήτηση με νέα κλήτευση. Στην αντίθετη περίπτωση προχωρεί στην συζήτηση παρά την απουσία εκείνου που έχει κλητευθεί. Στην προκειμένη περίπτωση από την υπ' αριθμ. 6.813 Γ'/14.10.2019 έκθεση επιδόσεως της δικαστικής επιμελήτριας στο Πρωτοδικείο Πειραιώς Άννας-Μαρίας Αντωνελάκη, που προσκομίζει και επικαλείται ο αναιρεσείων, ο οποίος επισπεύδει την συζήτηση της υποθέσεως, προκύπτει ότι ακριβές επικυρωμένο αντίγραφο της κρινόμενης από 5.6.2019 και με αριθμό εκθέσεως καταθέσεως 88/2019 αιτήσεως αναιρέσεως, με την κάτω από αυτήν πράξη ορισμού δικασίμου και κλήση προς συζήτηση για την αναφερόμενη στην αρχή της παρούσας δικάσιμο (6-11-2020), επιδόθηκε, νομότυπα και εμπρόθεσμα στην πρώτη αναιρεσίβλητη ανώνυμη τραπεζική εταιρία, με την επωνυμία , για λογαριασμό της και ως καθολικής διαδόχου της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας, με την επωνυμία Ι

και το διακριτικό τίτλο

». Κατά συνέπειαν, αφού η ως

άνω αναιρεσίβλητη δεν εκπροσωπήθηκε από πληρεξούσιο δικηγόρο κατά την παρούσα δικάσιμο, κατά την οποία η υπόθεση εκφωνήθηκε με την σειρά της από το σχετικό πινάκιο, ούτε κατέθεσε έγγραφη δήλωση, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 242 παρ. 2 του Κ.Πολ.Δικ., που εφαρμόζεται, κατά την διάταξη του άρθρου 573 παρ. 1 του ίδιου Κώδικα, και στην διαδικασία της αναιρετικής δίκης, πρέπει να προχωρήσει η συζήτηση παρά την απουσία της (άρθρο 576 παρ. 2 του Κ.Πολ.Δικ.).



Σελίδα 4 της 59/2021 πολιτικής απόφασης του Αρείου Πάγου

Με την διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 3869/2010 («Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων...»), όπως το άρθρο αυτό ίσχυε και εφαρμόζεται στην προκειμένη υπόθεση πριν αντικατασταθεί με το άρθρο 1 παρ. 1 της ΥΠΟΠΑΡ. Α.4 του άρθρου 2 του ν. 4336/2015 (ΦΕΚ 94/Α/14-8-2015) που καταλαμβάνει, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 2 της ΥΠΟΠΑΡ. Α.4 του άρθρου 2 του ίδιου νόμου, τις αιτήσεις που υποβάλλονται μετά την έναρξη ισχύος του, ορίζεται ότι «φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν πτώχευτική ικανότητα και έχουν περιέλθει, χωρίς δόλο, σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών τους (εφεξής οφειλέτες) δικαιούνται να υποβάλουν στο αρμόδιο δικαστήριο την αίτηση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 4 για τη ρύθμιση των οφειλών τους και απαλλαγή. Την ύπαρξη δόλου αποδεικνύει ο πιστωτής». Σύμφωνα με την διάταξη αυτή, απαραίτητη προϋπόθεση για την υπαγωγή στο ρυθμιστικό πεδίο εφαρμογής του ν. 3869/2010 είναι ο οφειλέτης να έχει περιέλθει, χωρίς δόλο, σε μόνιμη (και γενική) αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών του. Ο ν. 3869/2010 θεωρεί δεδομένη την έννοια του δόλου από την γενική θεωρία του αστικού δικαίου. Στο πεδίο του τελευταίου ο δόλος, ως μορφή πταίσματος, προβλέπεται στην διάταξη του άρθρου 330 του Α.Κ., με την οποία ορίζεται ότι «ο οφειλέτης ενέχεται, αν δεν ορίστηκε κάτι άλλο, για κάθε αθέτηση της υποχρέωσής του από δόλο ή αμέλεια, δική του ή των νόμιμων αντιπροσώπων του. Αμέλεια υπάρχει όταν δεν καταβάλλεται η επιμέλεια που απαιτείται στις συναλλαγές». Η εν λόγω διάταξη θεσπίζει δύο μορφές πταίσματος, το δόλο και την αμέλεια. Ενώ όμως δίνει ορισμό της αμέλειας, τον προσδιορισμό του δόλου αφήνει στην επιστήμη και τη νομολογία. Η έννοια του δόλου, όπως γίνεται δεκτή στο πεδίο του αστικού δικαίου,

ΠΕΡΩΡΗΘΗΚΕ
Η Εισηγήτρια



συμπίπτει με εκείνη του άρθρου 27 παρ. 1 Π.Κ., που ορίζει ότι «Με δόλο (με πρόθεση) πράττει όποιος θέλει την παραγωγή των περιστατικών που κατά το νόμο απαρτίζουν την έννοια κάποιας αξιόποινης πράξεως. Επίσης όποιος γνωρίζει ότι από την πράξη του ενδέχεται να παραχθούν αυτά τα περιστατικά και το αποδέχεται». Η τελευταία αυτή διάταξη διακρίνει το δόλο σε άμεσο και ενδεχόμενο. Ορίζει δε ότι με άμεσο δόλο πράττει αυτός που «θέλει» την παραγωγή του εγκληματικού αποτελέσματος, καθώς και εκείνος που δεν επιδιώκει μεν αυτό, προβλέπει όμως ότι τούτο αποτελεί αναγκαία συνέπεια της πράξεώς του και, παρά ταύτα, δεν εγκαταλείπει αυτήν. Αντίθετα, με ενδεχόμενο δόλο πράττει εκείνος που προβλέπει το εγκληματικό αποτέλεσμα ως δυνατή συνέπεια της πράξεώς του και το «αποδέχεται» (Ολ.Α.Π. 4/2010, Ολ.Α.Π. 8/2005, Α.Π. 1446/2018, Α.Π. 297/2007). Η διάταξη αυτή ισχύει και για τις ενοχές άλλων κλάδων του ενοχικού δικαίου και έτσι αποκτά γενικότερη σημασία που ξεπερνά το πλαίσιο της ευθύνης από προϋφισταμένη ενοχή (Α.Π. 677/2010). Δόλο, κατά συνέπεια, συνιστά η περίπτωση εκείνη του δράστη κατά την οποία επιδοκιμάζει, δηλαδή προβλέπει, το αποτέλεσμα ως ενδεχόμενο και τελικά το αποδέχεται. Ο δόλος σχετίζεται και αφορά πάντα πράξη και αυτή θα είναι η απαγορευμένη από το δίκαιο στον δράστη αθέτηση ενοχικής υποχρεώσεως ή γενικότερα αδικοπραξία κ.λπ. Μεταξύ των εννοιολογικών στοιχείων του δόλου είναι και η πρόβλεψη του δράστη ότι η συμπεριφορά του θα προκαλέσει καθυστέρηση στην εκπλήρωση της υποχρεώσεώς του ή θα προκαλέσει το γεγονός της αδυναμίας παροχής του, συνείδηση, δηλαδή του δράστη για τον κίνδυνο επελεύσεως των αποτελεσμάτων αυτών. Για τα ανωτέρω αρκεί και απαιτείται η πρόβλεψη και η αποδοχή του παρανόμου αποτελέσματος σε γενικές γραμμές και κατά τα γενικά ουσιώδη γνωρίσματά του. Η



Σελίδα 6 της 59/2021 πολιτικής απόφασης του Αρείου Πάγου

ακριβής έκταση της ζημίας, οι λεπτομέρειες ή οι ιδιότητες του προσβαλλομένου αγαθού και οι λοιπές περιστάσεις που καθορίζουν το μέγεθος της προσβολής δεν απαιτείται να προβλέπονται σαφώς, τουλάχιστον στον βαθμό που δεν ανάγονται από το νόμο σε κρίσιμα για την ύπαρξη της ευθύνης περιστατικά. Στην περίπτωση του Ν. 3869/2010 ο νόμος χρησιμοποιεί την έννοια του δόλου και την συνδέει με μια πραγματική κατάσταση, που είναι η μόνιμη αδυναμία πληρωμής ληξιπροθέσμων χρηματικών οφειλών. Περαιτέρω, από την διατύπωση της παρ. 1 εδάφ. α' του άρθρου 1 του ν. 3869/2010 προκύπτει ότι το στοιχείο του δόλου αναφέρεται στην «περιέλευση» του οφειλέτη σε κατάσταση μόνιμης (και γενικής) αδυναμίας πληρωμών. Επομένως, το στοιχείο του δόλου δύναται να συντρέχει τόσο κατά το χρόνο αναλήψεως της οφειλής, όσο και κατά το χρόνο μετά την ανάληψη αυτής. Ο δόλος πρέπει να αντιμετωπίζεται κατά τον ίδιο τρόπο, είτε είναι αρχικός, είτε είναι μεταγενέστερος. Το κρίσιμο ζήτημα είναι το περιεχόμενο του δόλου και όχι ο χρόνος που αυτός εκδηλώθηκε. Στην περίπτωση της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 3869/2010, ο οφειλέτης ενεργεί δολίως όταν με τις πράξεις ή παραλείψεις του επιδιώκει την αδυναμία των πληρωμών του ή προβλέπει ότι οδηγείται σε αδυναμία πληρωμών και δεν αλλάζει συμπεριφορά, αποδεχόμενος το αποτέλεσμα αυτό. Ειδικότερα, πρόκειται για τον οφειλέτη εκείνον, ο οποίος καρπούται οφέλη από την υπερχρέωσή του με την απόκτηση κινητών ή ακινήτων, πλην όμως είτε γνώριζε κατά την ανάληψη των χρεών ότι είναι αμφίβολη η εξυπηρέτησή τους, είτε από δική του υπαιτιότητα βρέθηκε μεταγενέστερα σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών (Α.Π. 286/2017, Α.Π. 153/2017, Α.Π. 65/2017). Η τελευταία περίπτωση συντρέχει και όταν ο οφειλέτης, εν γνώσει του, χειροτερεύει την οικονομική του θέση

ΠΕΡΛΗΘΗΚΕ
Η Εισαγγελέα

με τρόπο που δεν συνάδει με την περιουσία του, το εισόδημά του και τη γενικότερη θέση του και συγκεκριμένα όταν δεν φροντίζει για τη διατήρηση του ενεργητικού της περιουσίας του και τη σωστή διαχείρισή του ή όταν προβαίνει σε κατασπατάληση του εισοδήματός του ή των περιουσιακών του στοιχείων, με αποτέλεσμα να μειώνει τη δυνητική ροή ρευστότητας που διαθέτει. Εξάλλου, όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο δόλος του οφειλέτη πρέπει να συνδέεται με την πρόκληση της μόνιμης (και γενικής) αδυναμίας να εξοφλήσει τα χρέη του, δηλαδή η πρόκληση της μόνιμης αδυναμίας πρέπει να οφείλεται σε δόλο του. Ειδικά, στην περίπτωση μεταβιβάσεως από τον οφειλέτη περιουσιακού του στοιχείου, κατά την τελευταία τριετία πριν από την υποβολή της αιτήσεως του άρθρου 4 παρ. 1 ν. 3869/2010, που είναι υποχρεωμένος να δηλώσει ο οφειλέτης (άρθρο 4 παρ. 2 εδάφ. β' του νόμου αυτού), με βάση και το καθήκον του για ειλικρινή δήλωση, κατ' άρθρο 10 παρ. 1 του ίδιου νόμου (Α.Π. 636/2017), θα πρέπει αυτή να συνδέεται, άμεσα ή έμμεσα, με την περιέλευσή του σε μόνιμη αδυναμία πληρωμών, ώστε να θεμελιωθεί δόλια συμπεριφορά του, κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του πιο πάνω νόμου, πράγμα που συμβαίνει όταν η μεταβίβαση επιδρά σε σημαντικό βαθμό στη δυνατότητα εξυπηρετήσεως των χρεών του και ο ίδιος επεδίωξε ή προέβλεψε ως δυνατό το αποτέλεσμα αυτό. Πότε συμβαίνει τούτο εξετάζεται κατά περίπτωση, συνήθως δε θα πρόκειται για καταδολιευτικές μεταβιβάσεις, υπό την έννοια των άρθρων 939 επ. του Α.Κ., οι οποίες, ανάλογα με την περίπτωση, μπορεί να συνιστούν είτε δολιότητα του οφειλέτη, εφόσον συνδέονται με την περιέλευσή του σε αδυναμία πληρωμών, είτε καταχρηστική συμπεριφορά, εφόσον πρόκειται για απρόσοδο ακίνητο, το οποίο, όμως, θα μπορούσε να ρευστοποιηθεί στο πλαίσιο του άρθρου 9 παρ. 1 του

νόμου, ή να θεμελιώσει ένταξη του οφειλέτη στη ρύθμιση του άρθρου 9 παρ. 2 με όφελος για τους πιστωτές το 80% της αντικειμενικής του αξίας (όπως το άρθρο 9 ίσχυε και εφαρμόζεται στην παρούσα περίπτωση πριν αντικατασταθεί με το άρθρο 1 παρ. 18 της ΥΠΟΠΑΡ. Α.4 του άρθρου 2 ν. 4336/2015 και, ακολούθως, από 1-1-2016, με το άρθρο 14 παρ. 1 και 11 ν. 4346/2015), οπότε μπορεί να στηριχθεί ένσταση από το άρθρο 281 του Α.Κ. Συνεπώς, η μεταβίβαση περιουσιακού στοιχείου δεν συνδέεται πάντοτε με τη μόνιμη αδυναμία πληρωμών του οφειλέτη και δεν μπορεί, χωρίς άλλο, να στηρίξει ένσταση δολιότητας, αλλά θα πρέπει να ερευνώνται και άλλοι παράγοντες και συγκεκριμένα, πρωταρχικά, η άμεση ή έμμεση επίδραση και συμβολή της εκποιήσεως στην περιέλευση του οφειλέτη σε μόνιμη αδυναμία (π.χ. εκποίηση κεντρικού καταστήματος που του απέφερε σημαντικό μίσθωμα, το οποίο συνέβαλε σημαντικά στην εξυπηρέτηση των ληξιπροθέσμων δόσεων και το οποίο στερήθηκε), καθώς και η πρόθεσή του να προκαλέσει την έλλειψη ρευστότητας, ακόμη οι λόγοι που ώθησαν τον οφειλέτη στην ενέργεια της εκποιήσεως, η αξία του ακινήτου σε σχέση με το ύψος των χρεών, το ρευστοποιήσιμο ή μη του περιουσιακού στοιχείου, η χαριστική ή μη μεταβίβαση και η διάθεση του προϊόντος της εκποιήσεως, η ύπαρξη άλλων αξιόλογων περιουσιακών στοιχείων που δεν μεταβιβάστηκαν και μπορούν να αξιοποιηθούν για την εξυπηρέτηση των χρεών, ο χρόνος που έλαβε χώρα η μεταβίβαση, ιδίως σε σχέση με τη δυνατότητα εντάξεως του οφειλέτη στο νόμο και την εξυπηρέτηση ή μη κατά το χρονικό αυτό σημείο των χρεών του κ.λπ. Όπως, εξάλλου, προκύπτει από την πρόβλεψη του εδαφίου β' της παρ. 1 του ίδιου άρθρου 1 του ν. 3869/2010, σύμφωνα με την οποία την ύπαρξη του δόλου αποδεικνύει ο πιστωτής, το επιλαμβανόμενο της

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Η Εισηγήτρια

υποθέσεως δικαστήριο ερευνά την ύπαρξη του δόλου όχι αυτεπαγγέλτως, αλλά, όπως είναι αυτονόητο και γι' αυτό παραλείφθηκε στο νόμο, κατά πρόταση πιστώτη, ο οποίος πρέπει να προτείνει τον εν λόγω ισχυρισμό κατά τρόπο ορισμένο, ήτοι με σαφή έκθεση των γεγονότων που τον θεμελιώνουν (πρβλ. άρθρο 262 παρ. 1 του Κ.Πολ.Δικ.) και να τον αποδείξει (Α.Π. 286/2017, Α.Π. 153/2017, Α.Π. 65/2017). Ο δόλος αποτελεί αόριστη νομική έννοια και, άρα, ελέγχεται αναιρετικά η απόφαση του δικαστηρίου της ουσίας για το αν τα περιστατικά που έγιναν ανελέγκτως δεκτά απ' αυτό υπάγονται ή όχι στη νομική έννοια του δόλου (Α.Π. 1299/ 2015), ήτοι ως πλημμέλειες του άρθρου 559 αριθμ. 1 και 19 του Κ.Πολ.Δικ. (ή του άρθρου 560 αριθμ. 1 και 6 του ίδιου Κώδικα). Από το συνδυασμό των προαναφερομένων διατάξεων συνάγεται ότι για να είναι ορισμένη και, επομένως, παραδεκτή, κατά το άρθρο 262 του Κ.Πολ.Δικ., η ένσταση της πιστώτριας Τράπεζας ότι ο οφειλέτης περιήλθε σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής ληξιπροθέσμων των προς αυτήν χρηματικών οφειλών από ενδεχόμενο δόλο, με την έννοια ότι συμφώνησε με ικανό αριθμό πιστωτικών ιδρυμάτων την απόλαυση μεγάλου αριθμού τραπεζικών προϊόντων, παρότι προέβλεπε ως ενδεχόμενο ότι ο υπερδανεισμός του, με βάση τις υφιστάμενες ή ευλόγως αναμενόμενες μελλοντικές οικονομικές του δυνατότητες, σε συνδυασμό με το ύψος των οφειλών του, θα τον οδηγούσε σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών του και παρά ταύτα αποδέχθηκε το αποτέλεσμα αυτό, πρέπει να αναφέρει: α) τα τραπεζικά προϊόντα που ο οφειλέτης συμφώνησε, το αρχικό και τελικό ύψος αυτών, β) το χρόνο που τα συμφώνησε, γ) τις οικονομικές δυνατότητες αυτού, κατά το χρόνο δημιουργίας των οφειλών ή τις ευλόγως αναμενόμενες μελλοντικές οικονομικές του δυνατότητες, καθώς και δ) ότι, με βάση τα ως άνω οικονομικά δεδομένα,



προέβλεπε ως ενδεχόμενο ότι ο υπερδανεισμός του θα τον οδηγούσε σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών και παρά ταύτα αποδέχθηκε το αποτέλεσμα αυτό (Α.Π. 1174/2019, Α.Π. 515/2018). Περαιτέρω, κατά την διάταξη του άρθρου 560 αριθμ. 1 εδ. α' του Κ.Πολ.Δικ., όπως ίσχυε, τόσο πριν, όσο και μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 1 άρθρο τρίτο του ν. 4335/2015, κατά των αποφάσεων των ειρηνοδικείων, καθώς και των αποφάσεων των πρωτοδικείων, που εκδίδονται σε εφέσεις κατά των αποφάσεων των ειρηνοδικείων, επιτρέπεται αναίρεση αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών. Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται, αν δεν εφαρμοστεί, ενώ συνέτρεχαν οι πραγματικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του, ή αν εφαρμοστεί, ενώ δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις αυτές, καθώς και αν εφαρμοστεί εσφαλμένα, η δε παραβίαση εκδηλώνεται είτε με ψευδή ερμηνεία είτε με κακή εφαρμογή, δηλαδή με εσφαλμένη υπαγωγή (Ολ.Α.Π. 31/2009, Α.Π. 757/2015). Στην περίπτωση που το δικαστήριο έκρινε κατ' ουσίαν, η παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου κρίνεται με βάση τα πραγματικά περιστατικά που ανέλεγκτα το δικαστήριο της ουσίας δέχθηκε ότι αποδείχθηκαν και την υπαγωγή τους στο νόμο και ιδρύεται αυτός ο λόγος αναιρέσεως αν οι πραγματικές παραδοχές της αποφάσεως καθιστούν φανερή την παραβίαση. Με τον λόγο αυτόν δεν επιτρέπεται να πλήττεται η προσβαλλομένη απόφαση κατά την εκτίμηση των αποδείξεων, υπό την επίκληση ότι αυτή παραβίασε κανόνα ουσιαστικού δικαίου, που δεν ελέγχεται από τον Αρειο Πάγο κατά το άρθρο 561 παρ. 1 του Κ.Πολ.Δικ. (Α.Π. 52/2019, Α.Π. 551/2018, Α.Π. 1753/2017, Α.Π. 849/2007). Εξάλλου, η νομική αοριστία της αγωγής ή της ενστάσεως στηρίζει λόγο αναιρέσεως για παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Η Εισηγήτρια

(άρθρο 559 αριθμ. 1 του Κ.Πολ.Δικ.), συντρέχει δε αν το δικαστήριο για τη θεμελίωση της αγωγής ή της ενστάσεως στο συγκεκριμένο κανόνα ουσιαστικού δικαίου αρκέσθηκε σε στοιχεία λιγότερα ή αξίωσε περισσότερα από εκείνα που ο κανόνας αυτός απαιτεί για τη γένεση του οικείου δικαιώματος, κρίνοντας, αντιστοίχως, νόμιμη ή μη στηριζόμενη στο νόμο αγωγή ή ένσταση. Αντίθετα, η ποσοτική ή ποιοτική αοριστία της αγωγής ή της ενστάσεως, η οποία υπάρχει όταν δεν εκτίθενται σ' αυτές όλα τα στοιχεία που απαιτούνται κατά νόμο για τη στήριξη του αιτήματός τους, τα πραγματικά δηλαδή, περιστατικά που απαρτίζουν την ιστορική βάση της αγωγής ή της ενστάσεως και προσδιορίζουν το αντικείμενο της δίκης, δημιουργεί λόγους αναιρέσεως από το άρθρο 559 αριθμ. 8 και 14 του Κ.Πολ.Δικ. (Α.Π. 860/2014). Τέλος, κατά την διάταξη του άρθρου 560 αριθμ. 6 του Κ.Πολ.Δικ., όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 άρθρο τρίτο του ν. 4335/2015, ο οποίος άρχισε να ισχύει από 1-1-2016, μεταξύ άλλων και για τα ένδικα μέσα που κατατίθενται από την ημερομηνία αυτή (άρθρο 1 άρθρο ένατο παρ. 2 και 4 αυτού) και εφαρμόζεται, εν προκειμένω, ως εκ του χρόνου καταθέσεως της ένδικης αιτήσεως αναιρέσεως (24.6.2019), η οποία είναι ταυτόσημη με την διάταξη του άρθρου 559 αριθμ. 19 του Κ.Πολ.Δικ., κατά των προαναφερομένων αποφάσεων (των ειρηνοδικείων, καθώς και των αποφάσεων των πρωτοδικείων που εκδίδονται σε εφέσεις κατά των αποφάσεων των ειρηνοδικείων), αναίρεση επιτρέπεται και αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Κατά την έννοια του αναιρετικού αυτού λόγου, που δεν προβλεπόταν μεταξύ των περιοριστικά αναφερόμενων στο πιο πάνω άρθρο λόγων, όπως



Σελίδα 12 της 59/2021 πολιτικής απόφασης του Αρείου Πάγου

τούτο ίσχυε πριν αντικατασταθεί με το ν. 4335/2015 και αποτελεί κύρωση της παραβάσεως του άρθρου 93 παρ.3 του Συντάγματος, η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και υφίσταται, συνεπώς, εκ πλαγίου παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, όταν από τις παραδοχές της, που περιλαμβάνονται στην ελάχιστο πρόταση του νομικού συλλογισμού της και αποτελούν το αιτιολογικό της, δεν προκύπτουν καθόλου ή αναφέρονται ανεπαρκώς ή αντιφατικώς τα πραγματικά περιστατικά, στα οποία το δικαστήριο της ουσίας στήριξε την κρίση του για ζήτημα με ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, με αποτέλεσμα έτσι να μην μπορεί να ελεγχθεί αν στην συγκεκριμένη περίπτωση συνέτρεχαν οι όροι του κανόνα ουσιαστικού δικαίου που εφαρμόσθηκε ή δεν συνέτρεχαν οι όροι εκείνου που δεν εφαρμόσθηκε. Ειδικότερα αντιφατικές αιτιολογίες έχει η απόφαση, όταν τα πραγματικά περιστατικά που στηρίζουν το αποδεικτικό πόρισμά της για κρίσιμο ζήτημα, δηλαδή για ζήτημα αναφορικά με ισχυρισμό των διαδίκων που τείνει στην θεμελίωση ή στην κατάλυση του επιδίκου δικαιώματος, συγκρούονται μεταξύ τους και αλληλοαναιρούνται, αποδυναμώνοντας έτσι την κρίση της αποφάσεως για την υπαγωγή ή μη της ατομικής περιπτώσεως στο πραγματικό συγκεκριμένου κανόνα ουσιαστικού δικαίου, που συνιστά και το νομικό χαρακτηρισμό της ατομικής περιπτώσεως. Αντίστοιχα ανεπάρκεια αιτιολογίας υπάρχει όταν από την απόφαση δεν προκύπτουν σαφώς τα περιστατικά που είτε είναι κατά το νόμο αναγκαία για την στοιχειοθέτηση της διατάξεως ουσιαστικού δικαίου που εφαρμόσθηκε στην ένδικη περίπτωση, είτε αποκλείουν την εφαρμογή της. Στην προκειμένη περίπτωση, από την παραδεκτή επισκόπηση των διαδικαστικών της δίκης εγγράφων προκύπτουν τα ακόλουθα: Ο ήδη αναιρεσείων με την από 19.4.2012 αίτησή του, ενώπιον του Ειρηνοδικείου Κρωπίας,

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Η Εισηγήτρια

επικαλούμενος ότι είναι φυσικό πρόσωπο χωρίς εμπορική ιδιότητα και ότι έχει περιέλθει σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής των προς τις καθ' ων ληξιπροθέσμων χρηματικών οφειλών του, ζήτησε να επικυρωθεί το προτεινόμενο από αυτόν σχέδιο διευθετήσεως οφειλών, άλλως να γίνει ρύθμιση από το δικαστήριο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 3869/2010 και να εξαιρεθεί από τη ρευστοποίηση η κύρια κατοικία του, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 2 του ίδιου νόμου, ώστε με την τήρηση της ρυθμίσεως να επέλθει απαλλαγή του από κάθε τυχόν υφιστάμενο υπόλοιπο των χρεών του. Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, με την 978/2014 απόφασή του, αφού απέρριψε την προβληθείσα από τις εναγόμενες και ήδη πρώτη και δεύτερη αναιρεσίβλητες τράπεζες, με την επωνυμία , και

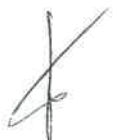
, αντίστοιχα, ένσταση ότι ο αιτών δολίως περιήλθε σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής, δέχθηκε εν μέρει την αίτηση ως και κατ' ουσίαν βάσιμη. Κατά της αποφάσεως αυτής οι ως άνω πιστώτριες άσκησαν εφέσεις, παραπονούμενες, εκτός άλλων, και για την απόρριψη της προταθείσας από αυτές ως άνω ενστάσεώς τους. Ειδικότερα: Α] η πρώτη αναιρεσίβλητη ανώνυμη τραπεζική εταιρία, με την επωνυμία με το

δεύτερο λόγο της από 2.4.2015 εφέσεώς της ζήτησε την εξαφάνιση της υπ' αριθμ. 978/2014 οριστικής αποφάσεως του Ειρηνοδικείου Κρωπίας, εκθέτοντας σχετικώς με την ως άνω (πρωτοδίκως απορριφθείσα, κατά τα προεκτεθέντα) ένστασή της, τα ακόλουθα, τα οποία, σημειωτέον, κατά ταυτόσημο τρόπο, αναφέρονται τόσο στις ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου από 9.9.2014 έγγραφες προτάσεις της (βλ. αυτές σελ. 13 και 15), όσο και στις ενώπιον του δευτεροβαθμίου Δικαστηρίου από 18.5.2018 τοιαύτες (βλ. αυτές σελ. 7-11): «Εν προκειμένω, ο

Σελίδα 14 της 59/2021 πολιτικής απόφασης του Αρείου Πάγου

αιτών παρουσιάζει οφειλές συνολικού ύψους 744.944,26 €, έχοντας λάβει τραπεζικά προϊόντα από διάφορα πιστωτικά ιδρύματα. Όπως αναφέρει και στην πρωτόδικη αίτησή του, είναι ασφαλιστικός σύμβουλος επομένως εύλογα καταλήγει κάποιος στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για ενήμερο καταναλωτή, ο οποίος είναι σε θέση να αντιληφθεί τις ενδεχόμενες συνέπειες από την παύση πληρωμής των οικονομικών του υποχρεώσεων. Με βάση τα ανωτέρω ο αιτών δεν εξήγησε ούτε στην επ' ακροατηρίω διαδικασία για ποιο λόγο κατέφυγε στον υπερδανεισμό, ποιες ανάγκες επεδίωκε να καλύψει και ποια ήταν τα εισοδήματα αυτού και της εν διαστάσει συζύγου του κατά το χρονικό διάστημα ανάληψης των σχετικών υποχρεώσεων. Διαπιστώνουμε, επομένως, ότι ο αιτών, χωρίς επιμέλεια και σύνεση, προέβαινε σε διαρκείς λήψεις καταναλωτικών δανείων, που εκ των προτέρων γνώριζε ότι ήταν αδύνατο να εξυπηρετήσει συνολικά λόγω των υψηλών επιτοκίων, ενώ θα έπρεπε να επιδείξει προσήκουσα επιμέλεια και πρόνοια για την επιλογή της κατάλληλης πίστωσης κατά την κατάρτιση των συμβάσεων. Όπως αποδείχθηκε, ο αιτών ανέλαβε από 4 πιστωτικά ιδρύματα 9 τραπεζικά προϊόντα (5 καταναλωτικά δάνεια και πιστωτικές κάρτες και 4 στεγαστικά δάνεια), δημιουργώντας άνευ λόγου και αιτίας μη λελογισμένες οφειλές από κάρτες και καταναλωτικά δάνεια πέρα από κάθε έννοια προγραμματισμού, χειροτερεύοντας με τον τρόπο αυτό την οικονομική του κατάσταση διά απώλειας εισοδήματος κατά τρόπο που δε συνάδει με την εν γένει περιουσιακή κατάσταση τόσο του ιδίου όσο και της οικογένειάς του, αν και προέβλεψε, αλλά αποδέχθηκε την πραγματική κατάσταση της αδυναμίας πληρωμών που επάγεται με την κρινόμενη αίτησή του. Ο δανεισμός από τον οφειλέτη ποσών άκρως δυσανάλογων των εισοδημάτων του, η μη παράθεση στην ένδικη αίτηση της πραγματικής εισοδηματικής και

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Η Εισαγγελέα





περιουσιακής του κατάστασης, αποτελούν αναμφίβολα γεγονότα δηλωτικά της απόλυτης δυσθημίας και δολιότητας του εκάστοτε οφειλέτη να εξυπηρετήσει έστω και μερικώς και σύμφωνα με τις οικονομικές του δυνατότητες, τα δάνεια που ανέλαβε, με απώτερο σκοπό να προσφύγει στη διαδικασία του ν. 3869/2010.....

Ακόμη και αν γίνει δεκτή η άποψη ότι οι πιστώτριες ακολουθούσαν επιθετική στρατηγική προκειμένου να δανειοδοτούν, ο αιτών είχε τον τελευταίο λόγο ενεργώντας με σύνεση στη διαβάθμιση και τον τρόπο λήψης των επίδικων δανείων πράγμα που δεν έπραξε με το να αναλάβει, έχοντας πλήρη γνώση της ευθύνης των υψηλότοκων δανείων (καταναλωτικά- πιστωτικές κάρτες), συμπεριφορά που κρίνεται δόλια ως προς την επικαλούμενη από εκείνον περιέλευση σε αδυναμία αποπληρωμής. Υπό τα περιστατικά αυτά, η υπαιτιότητα του αιτούντος είχε τη μορφή του ενδεχόμενου δόλου, καθόσον προέβλεψε το αποτέλεσμα αυτό (της αδυναμίας αποπληρωμής των χρεών) ως πιθανό και το αποδέχθηκε, με αποτέλεσμα σήμερα να έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές ανερχόμενες στο συνολικό ποσό των 598.474,73. Αξίζει να σημειωθεί ότι όπως προκύπτει από την αίτηση του αιτούντος, σε όλο αυτό το χρονικό διάστημα του αλόγιστου δανεισμού του δεν μεσολάβησε κανένα έκτακτο, απρόβλεπτο γεγονός στη ζωή του, που να δικαιολογούσε την αυξημένη ανάγκη του για πίστωση, όπως π.χ. ένα σοβαρό πρόβλημα υγείας. Όπως προέκυψε από τα πραγματικά περιστατικά, ο αιτών ενώ ήδη βρισκόταν σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών, εξακολουθούσε να συνάπτει συμβάσεις με τα πιστωτικά ιδρύματα, γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι επέδειξε δόλια συμπεριφορά - όχι μόνο στο διάστημα μετά την ανάληψη των χρεών της, αλλά και κατά το χρόνο που συνήψε τα επίδικα δάνεια (τόσο τα αρχικά όσο και τα μεταγενέστερα)» και Β]

Σελίδα 16 της 59/2021 πολιτικής απόφασης του Αρείου Πάγου

Η δεύτερη αναιρεσίβλητη ανώνυμη τραπεζική εταιρία, με την επωνυμία _____, με τον τρίτο λόγο της από 20.1.2016 εφέσεώς της ζήτησε την εξαφάνιση της προαναφερόμενης αποφάσεως του Ειρηνοδικείου Κρωπίας, εκθέτοντας σχετικώς με την ως άνω ένστασή της, τα ακόλουθα, τα οποία, επίσης, κατά ταυτόσημο τρόπο, αναφέρονται τόσο στις ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου από 24.9.2014 έγγραφες προτάσεις της (βλ. αυτές, σελ. 12-16), όσο και στις ενώπιον του δευτεροβαθμίου Δικαστηρίου από 18.5.2018 τοιαύτες (βλ. αυτές σελ. 12-16): «Εν προκειμένω και συναφώς με τα ανωτέρω εκτεθέντα ρητέα τα κάτωθι: ο καθ' ου και ήδη εφεσίβλητος τόσο με την αίτησή του, εφ' ης η εκκαλουμένη, όσο και με την ένορκη κατάθεση του μάρτυρά του στο ακροατήριο του Ειρηνοδικείου Κρωπίας, αλλά και με τα εκκαθαριστικά σημειώματα που προσκόμισε, ομολόγησε ότι αν και τα εισοδήματά του δεν ήταν ιδιαίτερα υψηλά (33.000 ευρώ ήταν το υψηλότερό του εισόδημα κατά το οικ. έτος 2008 (χρήση 2007, ήτοι 2.750 ευρώ μηνιαίως, εισόδημα με το οποίο αβιάστως και ανενδοιάστως δεν κάλυπτε τη μηνιαία δόση των οφειλών του που υπερέβαινε το ποσό των 750.000 ευρώ!), εντούτοις προέβαινε σε συνεχή δανεισμό και στη λήψη μεγάλων (για την ακρίβεια υπέρογκων) στεγαστικών δανείων, πιστωτικών καρτών και καταναλωτικών δανείων από τις τράπεζες, αν και γνώριζε την αδυναμία κάλυψής τους, προκειμένου να εξασφαλίσει ανώτερο επίπεδο διαβίωσης από αυτό που επέτρεπε το εισόδημά του, με αποτέλεσμα να φτάσει το χρέος του στο συνολικό ποσό των 750.000 ευρώ!(...). (...) Ο νόμος απαιτεί, προκειμένου να γίνει ρύθμιση χρεών να μην έχουν προκληθεί αυτά από δόλο που τον αποδεικνύει ο πιστωτής. Το Δικαστήριο, λοιπόν, θα έπρεπε να υποψιαστεί ότι επειδή τα χρέη αυτά δεν δείχνουν νουνεχή πολίτη (ιδιαίτερα η κατοχή και χρήση

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Η Εισαγγελέα







από τον καθ' ου 4 μοτοσικλετών και 3 αυτοκινήτων ενώ βρισκόταν ήδη σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών και υπερχρέωσης) και όφειλε να δώσει τη δυνατότητα στους πιστωτές του να αποδείξουν το δόλο του και να ζητήσει να προσκομιστούν στοιχεία σχετικά με τις χρεώσεις πιστωτικών καρτών, εκκαθαριστικά σημειώματα κατά το χρόνο λήψης των δανείων κλπ, όπως αναφέραμε ήδη».

Το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών, που δίκασε ως Εφετείο, με την προσβαλλομένη απόφασή του δέχθηκε τα ακόλουθα, κρίσιμα για την έρευνα των συναφών αναιρετικών λόγων, πραγματικά περιστατικά: «Ο αιτών – πρώτος εφεσίβλητος είναι ηλικίας ... ετών, έγγαμος με τρία ανήλικα τέκνα, ηλικίας

Είναι ασφαλιστικός σύμβουλος και εργάζεται στην εταιρία ... » από το έτος 2006. Η σύζυγός του είναι δημόσιος υπάλληλος και οι μηνιαίες αποδοχές της ανέρχονταν τον Ιούνιο του 2014 στο ποσό των 976,83 ευρώ, χωρίς να προσκομίζονται νεότερα στοιχεία. Ο πρώτος εφεσίβλητος είναι κύριος μιας ημιτελούς οικίας, στο στάδιο της οριστικής τοποθέτησης πατωμάτων, που αποτελείται από υπόγειο έκταση 116,70 τ.μ., ισόγειο και πρώτο όροφο, έκτασης 193,85 τ.μ. και κείται εντός οικοπέδου, έκτασης 600 τ.μ., επί της οδού Χαλκίδος αρ. 20-22, στο Πόρτο Ράφτη Μαρκόπουλου Αττικής, αντικειμενικής αξίας 218.391,41 ευρώ, η οποία αποτελεί την κύρια κατοικία της οικογένειάς του. Επίσης, είναι κύριος της υπό στοιχεία 2β αδόμητης διηρημένης (κάθετης) ιδιοκτησίας, επιφάνειας 419,13 τ.μ., που βρίσκεται επί της οδού Χαλκίδος αρ. 20-22, στο Πόρτο Ράφτη Μαρκόπουλου Αττικής, αντικειμενικής αξίας 53.408,18 ευρώ και ενός οικοπέδου, έκτασης 400 τ.μ., το οποίο βρίσκεται στο Μαρκόπουλο Αττικής, εμπορικής αξίας περίπου 60.000 ευρώ. Επίσης, ο πρώτος εφεσίβλητος έχει στην



Σελίδα 18 της 59/2021 πολιτικής απόφασης του Αρείου Πάγου

κυριότητά του μία μοτοσικλέτα τύπου «Aprilia scooter», 500 κ.ε., παλαιότητας 12 ετών, εμπορικής αξίας 500 ευρώ, μία μοτοσικλέτα τύπου Yamaha, 250 κ.ε., παλαιότητας 13 ετών, εμπορικής αξίας 1.000 ευρώ, μία μοτοσικλέτα τύπου Kymco, 300 κ.ε., παλαιότητας 6 ετών, εμπορικής αξίας 2.000 ευρώ, μία μοτοσικλέτα τύπου Honda, 1.000 κ.ε., παλαιότητας 9 ετών, εμπορικής αξίας 1.000 ευρώ, ένα Ι.Χ.Ε. αυτοκίνητο, μάρκας Seat, μοντέλο Ibiza, 1400 κ.ε., παλαιότητας 7 ετών, εμπορικής αξίας 8.000 ευρώ, μία μοτοσικλέτα εργοστασίου κατασκευής Suzuki, τύπου GSX 1400, 1.400 κ.ε., η οποία βρίσκεται σε ακινησία, λόγω μηχανικής βλάβης, ενώ η άδεια και οι πινακίδες της έχουν κατατεθεί στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. και ένα Ι.Χ.Ε. αυτοκίνητο, μάρκας Toyota, μοντέλο Aygo, το οποίο αφαιρέθηκε από την κατοχή του αιτούντος την 06.09.2014 από άγνωστους δράστες. Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι σε χρόνο προγενέστερο του έτους από την κατάθεση της ένδικης αίτησης, ο πρώτος εφεσίβλητος έχει αναλάβει τα παρακάτω χρέη προς τις μετέχουσες στη δίκη πιστώτριες, εκ των οποίων αυτά που είναι ανέγγυα, θεωρούνται κατά πλάσμα του νόμου ληξιπρόθεσμα, με την κοινοποίηση της αίτησης, υπολογιζόμενα με την τρέχουσα αξία τους κατά τον χρόνο αυτόν, ανερχόμενων στα εξής ποσά: 1. υπέρ της εκκαλούσας της δεύτερης έφεσης

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Η Εισηγήτρια

α) από τη με αριθμό 650000236104 σύμβαση στεγαστικού δανείου, οφείλει το συνολικό ποσό των ευρώ, μετά τόκων και εξόδων, β) από τη με αριθμό σύμβαση στεγαστικού δανείου, οφείλει το συνολικό ποσό των ευρώ, μετά τόκων και εξόδων, για την χορήγηση των οποίων, η εκκαλούσα ενέγραψε προς εξασφάλισή της προσημείωση υποθήκης, ποσού ελβετικών φράγκων επί της ανωτέρω περιγραφόμενης πρώτης κατοικίας του πρώτου

εφεσίβλητου, 2. υπέρ της δεύτερης εφεσίβλητης Η
, από την υπ' αριθ.
σύμβαση στεγαστικού δανείου, οφείλει το
συνολικό ποσό των ευρώ, μετά τόκων και εξόδων, για
την χορήγηση του οποίου, η δεύτερη εφεσίβλητη ενέγραψε προς
εξασφάλισή της προσημείωση υποθήκης, ποσού) ευρώ
επί του ανωτέρω περιγραφόμενου ακινήτου του πρώτου
εφεσίβλητου 3. υπέρ της εκκαλούσας της πρώτης έφεσης
, α) από την υπ' αριθ.
σύμβαση πιστωτικής κάρτας, οφείλει το συνολικό ποσό των
ευρώ, μετά τόκων και εξόδων, β) από την υπ' αριθ.
σύμβαση πιστωτικής κάρτας, οφείλει το
συνολικό ποσό των - - - - - ευρώ, μετά τόκων και εξόδων, γ) από
την υπ' αριθ. σύμβαση καταναλωτικού δανείου,
οφείλει το συνολικό ποσό των ευρώ, μετά τόκων και
εξόδων, δ) από την υπ' αριθ. σύμβαση καταναλωτικού
δανείου, οφείλει το συνολικό ποσό των ευρώ, μετά
τόκων και εξόδων, ε) από τη με αριθμό σύμβαση
στεγαστικού δανείου, στην οποία έχει συμβληθεί ως εγγυητής,
οφείλει το συνολικό ποσό των ευρώ, μετά τόκων και
εξόδων και 4. υπέρ της τέταρτης εφεσίβλητης
, από τη με αρ. λογαριασμού
πιστωτική κάρτα, οφείλει το συνολικό ποσό των
ευρώ, μετά τόκων και εξόδων. Οι ανέγγυες απαιτήσεις
του πρώτου εφεσίβλητου παύουν να εκτοκίζονται από την
επίδοση του δικογράφου της αίτησης προς τις δανείστριες. Από
το σύνολο των ανωτέρω συνάγεται ότι η συνολική οφειλή του
πρώτου εφεσίβλητου προς τις ανωτέρω πιστώτριες τράπεζες
ανέρχεται στο ποσό των €, η οποία προέρχεται από
τρεις συμβάσεις στεγαστικού δανείου, μία σύμβαση εγγύησης,



Σελίδα 20 της 59/2021 πολιτικής απόφασης του Αρχείου Πάγου

δύο συμβάσεις καταναλωτικών δανείων και τρεις συμβάσεις πιστωτικών καρτών, που σύνηψε με τέσσερα πιστωτικά ιδρύματα. Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι ο πρώτος εφεσίβλητος, σύμφωνα με τα προσκομιζόμενα εκκαθαριστικά σημειώματα, δήλωσε το οικονομικό έτος 2001 εισόδημα 10.555.292 δραχμές, το οικονομικό έτος 2002 εισόδημα 5.359.140 δραχμές, το οικονομικό έτος 2003, εισόδημα 22.013,51 ευρώ, το οικονομικό έτος 2004, οικογενειακό εισόδημα 43.484,81 ευρώ, το οικονομικό έτος 2005, οικογενειακό εισόδημα 46.298,30 ευρώ, το οικονομικό έτος 2006, οικογενειακό εισόδημα 46.989 ευρώ, το οικονομικό έτος 2007, οικογενειακό εισόδημα 40.407,62 ευρώ, το οικονομικό έτος 2008, οικογενειακό εισόδημα 49.457,62 ευρώ, το οικονομικό έτος 2009, οικογενειακό εισόδημα 43.776,88 ευρώ, το οικονομικό έτος 2010, οικογενειακό εισόδημα 41.331,92 ευρώ το οικονομικό έτος 2011, οικογενειακό εισόδημα 41.534,97 ευρώ, το οικονομικό έτος 2012, ατομικό εισόδημα 16.750,81 ευρώ, ενώ δεν προσκομίζονται στοιχεία για τα επόμενα έτη. Από το έτος 2011, ο πρώτος εφεσίβλητος έχει πάψει να εξυπηρετεί τις οφειλές του προς τις πιστώτριες τράπεζες, επικαλούμενος τη μείωση των εισοδημάτων του. Από τα ανωτέρω όμως συνάγεται ότι η προσφυγή του αιτούντος σε προϊόντα καταναλωτικής πίστης έγινε χωρίς να έχει αυτός κάποιον ιδιαίτερο λόγο ή ανάγκη, αφού, κατά τα προαναφερόμενα, το οικογενειακό τους εισόδημα από την εργασία τους ήταν ιδιαίτερα αυξημένο για την αντιμετώπιση των βιοτικών αναγκών τους και επιπλέον διέμεναν σε ιδιόκτητη κατοικία, για την απόκτηση της οποίας ανέλαβαν ιδιαίτερα υψηλά στεγαστικά δάνεια από δύο πιστωτικά ιδρύματα. Παράλληλα, ο δανεισμός του είχε αποκλειστικά και μόνο καταναλωτικό σκοπό, την εξασφάλιση, δηλαδή, ενός επιπέδου πολυτελούς διαβίωσης, ανώτερου αυτού που του επέτρεπαν τα εισοδήματά του, όπως προκύπτει και από

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Η Εισηγήτρια

την απόκτηση πέντε μοτοσικλετών και δύο αυτοκινήτων. Επιπλέον, η χρήση των πιστωτικών αυτών προϊόντων και των καταναλωτικών δανείων δεν έγινε με σύνεση από τον αιτούντα, με βάση τις οικονομικές του δυνατότητες, με την έγκαιρη, δηλαδή, εξόφληση των εκάστοτε χρεώσεων των πιστωτικών καρτών και των ληξιπρόθεσμων δόσεων των υπολοίπων δανείων, από τα εισοδήματά του, ώστε να μην επιβαρύνεται με τόκους, έξοδα κ.λπ. Ο τρόπος αυτός διαχείρισης των πιστωτικών προϊόντων είχε ως αποτέλεσμα τη σταδιακή διόγκωση των ληξιπρόθεσμων χρεών του, τα οποία από ένα χρονικό σημείο και μετά κατέστησαν μη αντιμετωπίσιμα, με αποτέλεσμα να οδηγηθεί σε οικονομικό αδιέξοδο και το έτος 2011 να σταματήσει εντελώς τις πληρωμές. Ο πρώτος εφεσίβλητος, επομένως, δημιούργησε τα ανωτέρω χρέη, υπερβαίνοντας το μέτρο και τη σύνεση του μέσου καταναλωτή με τον αλόγιστο δανεισμό του, με την λήψη πιστωτικών καρτών και δανείων, μολονότι γνώριζε ότι στο μέλλον θα αδυνατούσε να τα καλύψει ή τουλάχιστον προχωρούσε εν γνώσει του στην λήψη των δανείων, αποδεχόμενος πλήρως ως πιθανόν αποτέλεσμα την αδυναμία πληρωμής τους και αψηφώντας τις συνέπειες. Επιπλέον δε, ο πρώτος εφεσίβλητος, ενώ είχε αυξημένες απαιτήσεις, σύναψε σύμβαση εγγύησης προς παροχή πίστωσης σε τρίτο πρόσωπο, διογκώνοντας τα χρέη του. Υπό τα περιστατικά αυτά, η υπαιτιότητα του αιτούντος είχε τη μορφή του ενδεχόμενου δόλου, καθόσον προέβλεψε το αποτέλεσμα της αδυναμίας πληρωμής των χρεών του ως πιθανό και το αποδέχθηκε. Δηλαδή γνώριζε ότι η αδυναμία πληρωμής των χρεών του αποτελούσε ένα ενδεχόμενο, που η πραγμάτωσή του παρουσίαζε αυξημένη πιθανότητα, κρίνεται δε ότι ένας τόσο υψηλός βαθμός πιθανότητας δεν δικαιολογεί την πίστη ότι το αποτέλεσμα αυτό μπορεί να αποφευχθεί, γεγονός που



Σελίδα 22 της 59/2021 πολιτικής απόφασης του Αρείου Πάγου

ερμηνεύεται ως αποδοχή του. Ειδικότερα, ο αιτών έλαβε υπόψη του το ενδεχόμενο της μη εξυπηρέτησης των χρεών του και αφού το στάθμισε, αποφάσισε να προχωρήσει στη λήψη δανείων, αψηφώντας τις συνέπειες. Η κρίση αυτή του Δικαστηρίου ενισχύεται και από το γεγονός ότι ο πρώτος εφεσίβλητος, παρόλο που είχε τόσο αυξημένες υποχρεώσεις, το έτος 2011, δηλαδή λίγο πριν προβεί στη δήλωση αδυναμίας πληρωμής των χρεών του, προέβη στη μεταβίβαση περιουσιακού του στοιχείου, δυνάμει του με αριθμό 11.10.2011 συμβολαίου του συμβολαιογράφου και συγκεκριμένα, ενός οικοπέδου, στο τ.μ., αντί τιμήματος 16.000 ευρώ, το οποίο θα πληρούσε τις προϋποθέσεις εκποίησης κατά το άρθρο 9 παρ. 1 Ν. 3869/2010, αποφέροντας ένα σημαντικό ποσό για την μερική, έστω, ικανοποίηση των πιστωτριών, καθώς με την απαλλοτριωτική αυτή πράξη δεν φρόντισε για τη διατήρηση του ενεργητικού της περιουσίας του και τη σωστή διαχείρισή του, προκειμένου επαρκώς και σύμφωνα με τις αναληφθείσες δανειακές υποχρεώσεις του να εξοφλήσει τα χρέη του, χωρίς να αναφέρει μάλιστα που διέθεσε αυτό το σημαντικό χρηματικό ποσό. Κατά συνέπεια, αποδείχθηκε δόλια αδυναμία πληρωμής των χρεών του αιτούντος και πρέπει να γίνει δεκτή ως και ουσιαστικά βάσιμη η προβληθείσα σχετική ένσταση δόλου εκ μέρους των εκκαλουσών πιστωτριών». Με βάση τις παραδοχές αυτές, το παραπάνω δικαστήριο δέχθηκε ως και κατ' ουσίαν βάσιμο τον ισχυρισμό των εκκαλουσών πιστωτριών και ήδη πρώτης και δεύτερης των αναιρεσιβλήτων ότι ο αιτών - πρώτος εφεσίβλητος και ήδη αναιρεσείων περιήλθε εκ δόλου σε αδυναμία πληρωμών και ως και κατ' ουσίαν βάσιμες τις προαναφερόμενες εφέσεις αυτών κατά της πρωτόδικης 978/2014 αποφάσεως του Ειρηνοδικείου Κρωπίας, που είχε κρίνει

ΠΕΡΛΗΘΗΚΕ
Η Εισηγήτρια

διαφορετικά, την οποία και εξαφάνισε και στη συνέχεια, αφού κράτησε και δίκασε κατ' ουσίαν την υπόθεση, απέρριψε την ένδικη από 19.4.2012 αίτηση του αναιρεσιδόντος ως ουσιαστικά αβάσιμη, κατά παραδοχή της σχετικής, κατ' άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 3869/2010, ενστάσεως των τότε εκκαλουσών και ήδη πρώτης και δεύτερης των αναιρεσιβλήτων. Υπό το προεκτεθέν περιεχόμενο, όμως, οι προβληθείσες ως άνω ενστάσεις είναι απαράδεκτες, λόγω αοριστίας, διότι αμφότερες οι ως άνω εκκαλούσες πιστώτριες τράπεζες και ήδη πρώτη και δεύτερη των αναιρεσιβλήτων, οι οποίες είχαν, κατά το νόμο, το βάρος της επικλήσεως και αποδείξεως του δόλου του οφειλέτη, παραλείπουν, κατά την προβολή της ενστάσεώς τους στο πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, να αναφέρουν: α) το αρχικό και τελικό ύψος των τραπεζικών προϊόντων που ο οφειλέτης συμφώνησε να λάβει, β) το χρόνο που τα συμφώνησε και τα έλαβε, γ) τα εισοδήματά του κατά το χρόνο λήψεως των δανείων, δ) τη μηνιαία δόση που έπρεπε να καταβάλλει, ε) τα έξοδα διαβιώσεώς του και κυρίως τις οικονομικές δυνατότητες αυτού κατά το χρόνο δημιουργίας των οφειλών (ή τις ευλόγως αναμενόμενες μελλοντικές οικονομικές του δυνατότητες), ώστε με βάση τα δεδομένα αυτά να καταστεί δυνατόν να κριθεί αν πρόβλεπε ως ενδεχόμενο ότι ο υπερδανεισμός του θα τον οδηγούσε σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών και παρά ταύτα αποδέχθηκε το αποτέλεσμα αυτό. Κρίνοντας, επομένως, το δευτεροβάθμιο Δικαστήριο ως ορισμένη και παραδεκτή την προβληθείσα από τις ως άνω αναιρεσιβλήτες ένσταση περί δόλιας περιελεύσεως του αιτούντος και ήδη αναιρεσιδόντος σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής των δανειακών του υποχρεώσεων, που είχε απορριφθεί πρωτοδίκως και είχε επαναφερθεί ενώπιον του Εφετείου με τις προαναφερόμενες εφέσεις τους, παραβίασε, ευθέως, με

εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή τις ουσιαστικού δικαίου διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 3869/2010 «περί ρυθμίσεως οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων» και 330 του Α.Κ., διότι αρκέστηκε σε λιγότερα στοιχεία από εκείνα που απαιτεί το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 3869/2010. Συνεπώς, ο συναφής πρώτος λόγος της αιτήσεως αναιρέσεως, κατά το πρώτο μέρος του, με τον οποίο ο αναιρεσείων προσάπτει στην προσβαλλομένη απόφαση την αναιρετική πλημμέλεια από τον αριθμό 1 του άρθρου 560 του Κ.Πολ.Δικ., είναι βάσιμος και πρέπει να γίνει δεκτός. Επίσης, είναι βάσιμος και ο δεύτερος λόγος της αιτήσεως αναιρέσεως, από τον αριθμό 6 του άρθρου 560 του Κ.Πολ.Δικ., με τον οποίο ο αναιρεσείων προσάπτει στην προσβαλλομένη απόφαση την αιτίαση ότι παραβίασε εκ πλαγίου τις ουσιαστικού δικαίου διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 και 4 παρ. 2 του ως άνω ν. 3869/2010, διαλαμβάνοντας ανεπαρκείς αιτιολογίες ως προς τον δόλο του στην πρόκληση της μόνιμης αδυναμίας του για την πληρωμή των χρεών του, διότι πράγματι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο διέλαβε στην απόφασή του ανεπαρκείς και ασαφείς αιτιολογίες, αναφορικά με το ουσιώδες αυτό ζήτημα, που καθιστούν ανέφικτο τον αναιρετικό έλεγχο για το αν εφαρμόστηκαν ορθά ή όχι οι προαναφερόμενες διατάξεις, στερώντας την έτσι από νόμιμη βάση. Συγκεκριμένα, με βάση το ότι κάθε μεταβίβαση - αποξένωση περιουσιακού στοιχείου από την περιουσία του οφειλέτη δεν αποτελεί και απόδειξη, και μάλιστα κατά αμάχητο τεκμήριο, δολιότητας αυτού, όπως έχει αναπτυχθεί και στη μείζονα σκέψη της παρούσας, ειδικά αν έχει δηλωθεί από τον ίδιο τον οφειλέτη και αφορά σε περιουσιακά στοιχεία που ενδεχομένως δεν θα πληρούσαν τις προϋποθέσεις εκποιήσεως κατά το άρθρο 9 παρ. 1 ν. 3869/2010, και δεν θα εκποιούνταν, εξαιτίας ελλείψεως αγοραστικού ενδιαφέροντος ή

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Η Εισηγήτρια

εξαιτίας της μικρής τους αξίας, δεν διασαφηνίζεται ο τρόπος συνδέσεως της προθέσεως (δόλου) του αναιρεσειόντος, ο οποίος, κατά τις προεκτεθείσες παραδοχές της προσβαλλομένης αποφάσεως, προέβη στη μεταβίβαση, στις 11.10.2011, ενός οικοπέδου, επιφανείας 1.576,39 τ.μ., αντί τιμήματος 16.000 ευρώ, με την πρόκληση της μόνιμης αδυναμίας του να εξυπηρετεί – εξοφλεί τα χρέη του. Ειδικότερα, αν και έγινε, ανέλεγκτα, δεκτό ότι ο αναιρεσειών είναι κύριος, εκτός των άλλων, τριών, σημαντικής αξίας, ακινήτων: α) της κύριας κατοικίας του, αντικειμενικής αξίας 218.391,41 ευρώ, β) της αδόμητης, υπό στοιχ. 2β κάθετης ιδιοκτησίας, αντικειμενικής αξίας 53.408,18 ευρώ και γ) ενός οικοπέδου, αντικειμενικής αξίας 60.000 ευρώ (χωρίς, πάντως, να αναφέρονται και οι βασικές, τουλάχιστον, βιοτικές ανάγκες του ίδιου και της οικογένειάς του –Α.Π. 755/2018, Α.Π. 1208/2017), δεν διαλαμβάνεται κατά πόσο θα ήταν διαφορετική η κατάσταση των οφειλών του έναντι των πιστωτριών του – αναιρεσιβλήτων, αν δεν είχε προβεί στην ως άνω μεταβίβαση και πως αυτή, ενόψει του, κατά τις παραδοχές της, ύψους του εισπραχθέντος τιμήματος (16.000 ευρώ), επηρέασε, σε σημαντικό βαθμό, τη δυνατότητα εξυπηρετήσεως των χρεών του, πράγμα που ο οφειλέτης αναιρεσειών επεδίωξε ή προέβλεψε ως δυνατό, καθώς μάλιστα δεν γίνεται μνεία αν το μεταβιβασθέν ήταν προσοδοφόρο ή όχι.

Κατά συνέπειαν, οι πρώτος, κατά το πρώτο μέρος του, και ο δεύτερος λόγοι της αιτήσεως αναίρέσεως, από τους αριθμούς 1 και 6, αντίστοιχα, του άρθρου 560 του Κ.Πολ.Δικ., είναι βάσιμοι και πρέπει να γίνουν δεκτοί, ενώ παρέλκει η έρευνα των λοιπών λόγων της αιτήσεως, που αφορούν στο αυτό κεφάλαιο της προσβαλλομένης αποφάσεως (μόνιμη αδυναμία πληρωμών των χρεών του αναιρεσειόντος, εξαιτίας του δόλου του), καθ' όσον η



Σελίδα 26 της 59/2021 πολιτικής απόφασης του Αρείου Πάγου

αναιρετική εμβέλεια των παραπάνω λόγων (που έγιναν δεκτοί) στο σύνολο της προσβαλλομένης με την αναίρεση αποφάσεως καθιστά αλυσιτελή την εξέταση των λόγων αυτών (λοιπών), η παραδοχή των οποίων οδηγεί στο ίδιο αποτέλεσμα.

Μετά από αυτά, αφού η κρινόμενη αίτηση αναιρέσεως γίνει δεκτή, κατά παραδοχή ως βασίμων των προαναφερομένων λόγων της, πρέπει να αναιρεθεί η προσβαλλομένη απόφαση και να παραπεμφθεί η υπόθεση για περαιτέρω εκδίκαση στο ίδιο δικαστήριο, αφού είναι δυνατή η σύνθεσή του από άλλο δικαστή, εκτός από εκείνον που δίκασε προηγουμένως (άρθρο 580 παρ. 3 του Κ.Πολ.Δικ.), ενώ πρέπει να διαταχθεί η επιστροφή του παραβόλου, που έχει καταθέσει ο αναιρεσείων, σ' αυτόν (άρθρο 495 παρ. 3 εδάφ. ε' του Κ.Πολ.Δικ., όπως ισχύει και εφαρμόζεται στην προκείμενη υπόθεση μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 1 άρθρο τρίτο του ν. 4335/2015 που ισχύει, κατ' άρθρο 1 άρθρο ένατο παρ. 2 και 4 αυτού, για τα ένδικα μέσα που κατατίθενται από 1-1-2016). Στην παρούσα απόφαση δεν περιλαμβάνεται διάταξη για δικαστικά έξοδα κατά το άρθρο 746 του Κ.Πολ.Δικ., έστω και αν πρόκειται για υπόθεση που κρίνεται κατά τους κανόνες της εκούσιας δικαιοδοσίας (άρθρο 3 εδάφ. β' του ν. 3869/2010), γιατί η δικαστική διαδικασία του εν λόγω νόμου δεν επιτρέπει την εφαρμογή του άρθρου αυτού, καθώς επικρατεί η ειδικότερη ρύθμιση που προβλέπει το άρθρο 8 παρ. 6 εδάφ. β' του πιο πάνω ν. 3869/2010, κατά το οποίο «...Δικαστική δαπάνη δεν επιδικάζεται», που εφαρμόζεται και στην αναιρετική δίκη (Α.Π. 156/2018, Α.Π. 1208/2017, Α.Π. 636/2017).

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Η Εισηγήτρια

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αναιρεί την 3834/2019 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών που δίκασε ως Εφετείο.

Παραπέμπει την υπόθεση για περαιτέρω εκδίκαση στο

παραπάνω δικαστήριο, το οποίο θα συγκροτηθεί από άλλον δικαστή, πλην αυτού που εξέδωσε την εν λόγω απόφαση. Και

Διατάζει την επιστροφή στον αναιρεσείοντα του παραβόλου που έχει καταθέσει.

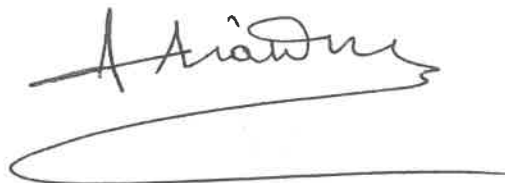
ΚΡΙΘΗΚΕ και αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 8 Ιανουαρίου 2021.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΤΗΚΕ στην Αθήνα σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριό του, στις 18 Ιανουαρίου 2021.

Η ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ



Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ



ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Η Εισαγγελέα



Πιστό Αντίγραφο
Θεωρήθηκε για τη νόμιμη
σήμανση
Αθήνα
Ε-4-21
Γραμματέας



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ
ΑΡΕΙΟ ΠΑΓΟΥ

